

Тема 2. Основні етапи розвитку соціально-філософських вчень у світі

Соціально-філософська думка Стародавнього та античного світу. Міфологічні уявлення як зародкова форма вираження соціально-філософських ідей. Соціально-філософська думка Стародавньої Греції та Стародавнього Риму (Платон, Аристотель).

Соціально-філософські ідеї у Середньовіччі. Злиття релігійних догм та соціально-політичних аксіом. Протиставлення граду Земного та граду Божого у філософії Августина Аврелія. Соціально-філософська складова вчення Фоми Аквінського.

Соціально-філософські вчення епохи Відродження та Нового часу. Поворот до проблеми людини у філософії Відродження. Проблема свободи волі в концепції Л. Валла. Зміни у трактуванні феноменів світу соціального у творах родоначальників протестантизму (Т.Мюнцер, М. Лютер). Розвиток методологічних та прикладних проблем соціально-політичного розвитку у творчості Н. Макіавеллі. Виникнення та розвиток теорій суспільного договору (Т. Гоббс, Дж. Локк).

Соціально-філософські доктрини XVIII-XIX ст. Розгляд сутності суспільства та держави у творах Ш. Монтеск'є та Ж.-Ж. Руссо. Розвиток метафізики моралі у філософії І. Канта. Історична доктрина Г. Гегеля. Утилітаризм І. Бентама. Критично-утопічний соціалізм та комунізм (А. Сен-Симон, Ф. Фур'є, Р. Оуен). Позитивізм О. Конта. Формаційна концепція суспільного розвитку в марксизмі. Особливості історико-еволюційного та структурно-функціонального підходів у соціальній філософії кінця XIX – початку XX ст. (Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Г. Зіммель). М. Вебер про раціоналізацію соціальної дії.

Зародження соціально-філософської думки в Україні. Становлення соціально-філософських уявлень у давньослов'янській міфології. «Слово про закон і благодать» (Іларіон). «Слово о полку Ігоревім». «Повчання» (В. Мономах). Соціально-філософські ідеї та концепції братств у литовсько-польській період. Соціальна філософія Києво-Могилянської академії (П. Могила, І. Гізель, С. Яворський, Ф. Прокопович).

Соціально-філософські ідеї українського романтизму (Г. Сковорода). Проблема людини (мікрокосму) як прояву світу (макрокосму). Соціальний ідеал Сковороди – “горня республіка”. Проблема “сродної праці”. «Філософія серця» П.Юркевича.

Соціально-філософські ідеї Кирило-Мефодіївського товариства. Ідеї Кирило-Мефодіївського товариства як концептуально виражена програма соціально-політичного прямування українців. Проблема організації суспільного життя та відносин слов'янських народів у “Книзі буття українського народу” М. Костомарова. Філософсько-політичні ідеї у творчості Т. Шевченко.

Соціально-філософські концепції українських соціал-демократів (М. Драгоманов, І. Франко, Л. Українка). Особливості українського шляху до соціалізму (М. Драгоманов). Соціально-філософські погляди І. Франка (проблема самоуправління та федеративного устрою, пріоритетна роль безпосередньої демократії, розв'язання національного питання). Обґрунтування необхідності еволюційного процесу переходу до соціалізму у філософії Л.Українки.

Соціально-філософські концепції в Україні поч. XX ст. (М. Грушевський, В. Винниченко, Дм. Донцов, В. Липинський, М. Міхновський). Ідея національного самовизначення українців у творчості М. Грушевського. Соціально-філософська концепція В. Винниченка. Інтегральний націоналізм Дм. Донцова. Теорія еліт В. Липинського. Радикальний націоналізм М. Міхновського.